

การเลิกทาสของพ่อหลวง: ความหมายหลักและความโดดเด่นของภาษา¹

Abolition of slavery in Thailand by King Chulalongkorn: Discourse prominence

ดร.ขจิตา ศรีพุ่ม
Dr.Kajita Sripoom

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ศึกษาความเด่นในประกาศเลิกทาสในหนังสือราชกิจจานุเบกษารัชกาลที่ 5 เล่มที่ 1, 17, 18, 19, 21 และ 22 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หาความเด่นของเนื้อหาสาระและวิเคราะห์กลไกทางภาษาในการแสดงความเด่นในประกาศเลิกทาส การวิจัยพบความเด่นของเนื้อหาสาระในประกาศเลิกทาส 5 ประการ คือ 1) การเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมโบราณซึ่งแสดงถึงการกดขี่ซึ่งแสดงถึงความไม่เจริญ 2) การยกเลิกสิ่งที่เป็นต้นเหตุทำให้คนกลายเป็นทาสหรือขายตัวกลับไปเป็นทาส 3) การเลิกทาสต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปจึงจะประสบความสำเร็จ 4) หลักการดำเนินงานในการเลิกทาสและ 5) แผนการเลิกทาส ความเด่นเหล่านี้ปรากฏการใช้กลไกการแสดงความเด่น 3 กลไกสำคัญ เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ 1. กลไกการซ้ำความ 2. กลไกการแสดงใจความสำคัญ และ 3. กลไกการเรียงลำดับหัวเรื่อง

คำสำคัญ : ความเด่นในข้อความ การเลิกทาส จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

Abstract

The purpose of this study was to investigate discourse prominence and prominence devices used in King Chulalongkorn's proclamations of abolition of slavery. The data was collected from the Government Gazette numbers 1, 17, 18, 19, 21, 22. The results of the study show the following 5 points of semantic prominence: 1) To abolish all the traditions that exert oppression, the main one being slavery. 2) Abolish all condition which leading to slavery. 3) The abolition of slavery must proceed gradually step by step. 4) Issuing of principles to the abolition of slavery. 5) The 4 step plan leading to the completion of the abolition of slavery. Three devices were used to create semantic prominence namely, repetition, thematic, order of appearance, the first being the most important.

(Keyword) : Discourse Prominence, Slavery Abolition, King Chulalongkorn

¹ปรับปรุงจากวิทยานิพนธ์ดุขุฎีบัณฑิต เรื่อง ความเด่นในประกาศเลิกทาสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (Discourse Prominence I King Rama V's Proclamations of Slavery Abolition.) (ขจิตา. 2557) ที่ปรึกษาหลัก รศ.ดร. วิไลศักดิ์ กิ่งคำ, ที่ปรึกษารอง รศ. ดร. วิไลวรรณ ชนิษฐานันท์

บทนำ

เอกสารจดหมายเหตุพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปการบริหารการปกครองประเทศสยาม พ.ศ. 2411 - 2453 (Archival Documents of King Chulalongkorn's Transformation of Siam 1868 - 1910) ได้รับการขึ้นทะเบียนจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ให้เป็นเอกสารมรดกความทรงจำแห่งโลก (Memory of the World) เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2552 โดยมีคุณสมบัติสำคัญประการหนึ่งในหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียน คือ ความโดดเด่นและไม่อาจทดแทนได้ (Unique and Irreplaceable) (คณะอนุกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติในโอกาส 100 ปี แห่งการสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. 2554: 6)

ความโดดเด่นเป็นหนึ่งในทั้งด้านบุคคล ช่วงเวลา สถานที่ รูปแบบ วิธีเขียน เนื้อหา และแนวคิดของเอกสารชิ้นนี้สะท้อนให้เห็นการพัฒนาทางความคิด สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศไทย ซึ่งขณะนั้นอยู่ในช่วงการล่าอาณานิคมของประเทศตะวันตก ก่อให้เกิดการปฏิรูปประเทศจากรัฐและสังคมตามจารีตดั้งเดิมให้เป็นประเทศที่ทันสมัย และพระราชกรณียกิจที่โดดเด่นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ การเลิกทาส การเลิกทาสในประเทศไทยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อชาติในหลายด้าน ทั้งด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของพลนิกรไทยทั้งที่เป็นทาสและเป็นนาย หากพระเจ้าแผ่นดินไม่สามารถสื่อแนวคิดในการเลิกทาสไปสู่ประชาชนได้ด้วยกลวิธีอันเหมาะสมแยกคางแล้ว อาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนวุ่นวายได้ ดังที่พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ (จุลจักรพงษ์. 2505: 509) ทรงกล่าวไว้ว่า “การที่จะตกลงว่าควรเลิกทาสนั้นเป็นของง่ายแต่จะทำได้อย่างไรโดยมิให้เกิดเหตุร้ายในแผ่นดิน นั้นลี่ย่อมเป็นของยาก” การเลิกทาสในประเทศไทยแตกต่างไปจากการเลิกทาสในประเทศอื่น กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนและใช้ระยะเวลายาวนานถึง 31 ปี จึงจะสามารถเลิกระบบทาสได้อย่างสมบูรณ์ปราศจากความวุ่นวายและการเสียเลือดเนื้อ ซึ่งเอกสารสาระสำคัญอันเป็นเนื้อหา กระบวนการ และขั้นตอนของการประกาศเลิกทาสได้ถูกรวบรวมไว้เป็นส่วนหนึ่งในเอกสารมรดกความทรงจำแห่งโลกชิ้นนี้

ผู้วิจัยสนใจศึกษาความเด่นในทางภาษาศาสตร์ ด้านเนื้อหาสาระหลักที่โดดเด่นในประกาศเลิกทาสที่ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งในเอกสารมรดกความทรงจำแห่งโลกชิ้นนี้ โดยวิเคราะห์ลักษณะภาษาในข้อความที่ใช้ในการประกาศเลิกทาสทั้ง 19 ประกาศว่า ความหมายใดมีความเด่นกว่าความหมายอื่นๆ และใช้กลไกทางภาษาใดที่ทำให้ความหมายนั้นๆ เด่นกว่าข้อความอื่นๆ ในเอกสารเดียวกันนี้ ทั้งนี้โดยใช้แนวคิดของ Callow (1974) Halliday and Hasan (1976); Van Dijk (1997); Jones 1977; Brown and Yule (1983) และ Kanoksin Seetala (1989)

วัตถุประสงค์

1. วิเคราะห์ความเด่นของเนื้อหาสาระในประกาศเลิกทาสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
2. วิเคราะห์กลไกทางภาษาที่ใช้แสดงความเด่นของเนื้อหาสาระในประกาศเลิกทาสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษานี้จะทำให้ทราบว่าความหมายเด่นของสาระหลักเรื่องการเลกทาสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวอยู่ที่ความหมายใด นอกจากนี้ผู้สนใจสามารถนำแนวคิดการวิเคราะห์ไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ทากลไกแสดงความเด่นของข้อความประเภทต่างๆ ได้ เช่น ข้อความประเภคลังสอน ข้อความประเภทวิธีทำ การประกาศใช้กฎหมาย การแถลงนโยบายทางการเมือง เป็นต้น

ขอบเขต

งานวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะประกาศที่มีเนื้อความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการเลกทาสที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รวมทั้งสิ้น 19 ประกาศ ความโดดเด่นที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับความหมายหลักของสาระและกระบวนการขั้นตอนในการเลกทาสซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินการ การแก้ปัญหาต่างๆ ตั้งแต่ริเริ่มจนเลกทาสได้สำเร็จ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาส่วนประกอบซึ่งทำให้กระบวนการดำเนินการเลกทาสสำเร็จลงได้ เช่น การเปลี่ยนธรรมเนียมในการเข้าเฝ้า การจัดตั้งคณะที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน การขยายการศึกษา การเลิกบ่อนเบี้ยการพนัน การศึกษาครั้งนี้จึงนำประกาศที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เป็นขั้นตอนในการเลกทาสมาศึกษาด้วย และการศึกษาครั้งนี้จะไม่นำลักษณะทางเสียงที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความเด่นมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเนื่องจากเป็นการวิเคราะห์เอกสาร

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ประกาศที่มีเนื้อความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการเลกทาสที่ปรากฏในหนังสือราชกิจจานุเบกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (เล่มที่ 1-6 พ.ศ. 2417-2422 และเล่มที่ 7-33 พ.ศ. 2427-2453) ซึ่งหนังสือราชกิจจานุเบกษานี้เป็นเอกสารส่วนหนึ่งที่ UNESCO ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกความทรงจำแห่งโลก พ.ศ. 2553 (Memory of the world) ในชื่อเอกสารชุด “เอกสารจดหมายเหตุพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปฏิรูปการปกครองประเทศสยาม (พ.ศ. 2411-2453) (Archival Document of King Chulalongkorn’s Transformation of Siam 1868-1910)” ดังนั้นประชากรที่ศึกษาครั้งนี้จึงมีทั้งสิ้น 19 ประกาศ ดังรายละเอียดของประกาศเลกทาส 19 ประกาศ และสัญลักษณ์ที่ใช้แทนที่แสดงในตาราง

ประกาศที่	ชื่อประกาศ	ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/แผ่นที่/วันที่...	สัญลักษณ์
1	ว่าด้วยตั้งเกาน์ซิลแลพระราชบัญญัติ	เล่มที่ ๑ หน้า ๒-๔ วันศุกร์ ขึ้นแปดค่ำ เดือนหก ปีมจ	(1)
2	ประกาศเปลี่ยนธรรมเนียมใหม่	เล่มที่ ๑ วันจันทร์ เดือน ๘ แรมค่ำ ๑ ปีมจจศก ๑๒๓๖ แผ่นที่ ๗ เล่ม ๑ หน้า ๕๓-๕๖	(2)
3	ว่าด้วยเรื่องทาสแลกระเชียรอายุ	เล่มที่ ๑ นำเบอร์ ๑๐๒ วันอาทิตย์ เดือน ๘ แรม ๕ ค่ำ ปีจอจศก ๑๒๓๖ แผ่นที่ ๑๒ เล่ม ๑ หน้า ๑๐๙ - ๑๑๓	(3)
4	พระราชบัญญัติเรื่องกู้เงินแลขายตัวให้คิดดอกเบี้ยเพียง ซังละบาท	เล่มที่ ๑ นำเบอร์ ๑๔๐ วันอาทิตย์ เดือน ๑๐ ขึ้น ๑๐ ค่ำ ปีจอจศก ๑๒๓๖ แผ่นที่ ๑๙ เล่ม ๑ หน้า ๑๔๐- ๑๔๒	(4)
5	ประกาศเดกห้ามมิให้เล่นการพนันต่าง ๆ	เล่มที่ ๑ นำเบอร์ ๑๙๗ วันอาทิตย์ เดือน ๑๐ แรม ๙ ค่ำ ปีจอจศก ๑๒๓๖ แผ่นที่ ๒๑ เล่ม ๑ หน้า ๑๙๗-๑๙๘	(5)
6	ประกาศลูกทาส	เล่มที่ ๑ นำเบอร์ ๒๐๗ วันอาทิตย์ เดือน ๑๑ ขึ้นค่ำ ๑ ปีจอจศก ๑๒๓๖ แผ่นที่ ๒๒ เล่ม ๑ หน้า ๒๐๘	(6)

ประกาศที่	ชื่อประกาศ	ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/แผ่นที่/วันที่...	สัญลักษณ์
7	พระราชบัญญัติพิทักษ์ระเบียบราชการไทย	เล่มที่ ๑ นำเบอร์ ๒๐๕ วันอาทิตย์ เดือน ๑๑ ขึ้น ๘ ค่ำ ปีจอฉศก ๑๒๓๖ แผ่นที่ ๒๓ เล่ม ๑ นำ ๒๐๕-๒๐๙	(7)
8	ประกาศ ระเบียบราชการไทย	เล่มที่ ๑ นำเบอร์ ๒๐๕ วันอาทิตย์ เดือน ๑๑ ขึ้น ๘ ค่ำ ปีจอฉศก ๑๒๓๖ แผ่นที่ ๒๓ เล่ม ๑ นำ ๒๐๙-๒๒๐	(8)
9	ประกาศเพิ่มเติมห้ามมิให้เด็กเล่นการพนันต่างๆ	เล่มที่ ๑ นำเบอร์ ๒๒๓ วันอาทิตย์ เดือน ๑๑ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ปีจอฉศก ๑๒๓๖ แผ่นที่ ๒๔ เล่ม ๑ นำ ๒๒๔	(9)
10	ประกาศแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ว่าด้วยชายทาส	เล่มที่ ๑ นำเบอร์ ๓๑๒ วันอาทิตย์ เดือน ๒ ขึ้น ๔ ค่ำ ปีจอฉศก ๑๒๓๖ แผ่นที่ ๓๕ เล่ม ๑ นำ ๓๑๓-๓๑๕	(10)
11	ประกาศแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ว่าด้วยทาสหนี	เล่มที่ ๑ นำเบอร์ ๔๐๐ วันอาทิตย์ เดือน ๔ แรม ๗ ค่ำ ปีจอฉศก ๑๒๓๖ แผ่นที่ ๔๖ เล่ม ๑ นำ ๔๐๓-๔๐๖	(11)
12	พระราชบัญญัติลักษณะโทษมณฑลวันตกเฉียงเหนือ รัตนโกสินทร์ ศก ๑๑๙	เล่ม ๑๗ แผ่นที่ ๑๔ วันที่ ๑ กรกฎาคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๙ เล่ม ๑๗ นำ ๑๓๔-๑๓๗	(12)
13	ประกาศเลื่อนกำหนดทำสารกรมธรรม์ทาส มณฑลวัน ตกเฉียงเหนือ	เล่มที่ ๑๗ วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๑๑๙ เล่ม ๑๗ นำ ๕๓๒-๕๓๓	(13)
14	ประกาศให้กระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าของที่จ่ายกระดาษ สำหรับใช้ทำสารกรมธรรม์สัญญา	เล่ม ๑๔ นำ ๒๗๓ วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๑๒๐ เล่ม ๑๔ นำ ๒๗๓	(14)
15	ประกาศเลื่อนกำหนดสารกรมธรรม์ทาสมณฑลพายัพ ครั้งที่ ๒	เล่มที่ ๑๔ แผ่นที่ ๔๐ วันที่ ๕ มกราคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๐ เล่มที่ ๑๔ นำ ๗๖๔	(15)
16	ด้วยสารกรมธรรม์ทาส	เล่ม ๑๙ นำ ๑๕๔ วันที่ ๘ มิถุนายน ๑๒๐	(16)
17	ประกาศเลื่อนวันทำสารกรมธรรม์ทาสมณฑลพายัพ ครั้งที่ ๓	เล่ม ๑๙ นำ ๕๖๕-๕๖๖ วันที่ ๑๒ ตุลาคม ๑๒๐	(17)
18	ประกาศลดค่าตัวทาสในมณฑลบูรพา	เล่ม ๒๐ หน้า ๗๔๗-๗๔๘ วันที่ ๑๕ มกราคม ๑๒๓ เล่ม ๒๐ หน้า ๗๔๗-๗๔๘	(18)
19	พระราชบัญญัติทาสรัตนโกสินทร์ ศก ๑๒๔	เล่มที่ ๒๒ หน้า ๙-๑๐ วันที่ ๑ เมษายน รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๔ เล่ม ๒๒ หน้า ๙-๑๐	(19)

ตารางที่ 1 รายชื่อประกาศที่เกี่ยวข้องกับการเลิกทาสที่ปรากฏในพระราชกิจจานุเบกษาในรัชกาลที่ ๕ ตามลำดับ

กรอบแนวคิดและทฤษฎี การศึกษานี้ใช้กรอบแนวคิดดังนี้

1. **ความเด่นในข้อความ (Discourse Prominence)** คือ เนื้อหาสำคัญที่สื่อว่าสิ่งที่ผู้ส่งสารกำลังพูดถึงคืออะไร เนื้อหาสำคัญนี้เป็นสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อให้ผู้รับสารทราบจึงทำให้ต้องมีวิธีการเรียบเรียงความคิดและเลือกใช้ภาษาที่แสดงความคิดสำคัญนั้นออกมาสู่ผู้รับสารโดยทำให้เนื้อหานั้นโดดเด่นมากกว่าเนื้อหาอื่นในข้อความเดียวกัน การแสดงความเด่นในข้อความจึงเป็นกลวิธีที่ใช้แสดงความหมายหลักของข้อความ (Callow. 1974)

2. **กลไกแสดงความเด่นในข้อความ (Prominence Devices)** คือ กระบวนการทางภาษาที่แสดงให้เห็นว่าใจความสำคัญของเรื่องคือสิ่งใด เช่น การซ้ำความ การแสดงหัวเรื่อง การเน้นหัวเรื่อง การจัดเรียงลำดับก่อนหลัง (Jones. 1977)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการแสดงความเด่นของประกาศเลิกทาสด้วยการวิเคราะห์ความหมายเด่นและกลไกทางภาษาที่ปรากฏครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลในประกาศเลิกทาสที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้แสดงพระราชดำริเรื่องการเลิกทาสและวิธีการดำเนินตามพระบรมราโชบายเรื่องการเลิกทาสในประเทศไทย ซึ่งปรากฏในหนังสือราชกิจจานุเบกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในเอกสารชุดที่ได้รับการขึ้นทะเบียนนานาชาติเป็นมรดกความทรงจำแห่งโลก พ.ศ. 2552 จากองค์การยูเนสโก ผู้วิจัยทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2 ประการ คือ ประการแรกเรื่องการเลิกทาสในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และประการที่สองเรื่องความเด่นและกลไกแสดงความเด่นในข้อความ

ประการที่ 1 การเลิกทาสในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (2498: 4 - 30) ได้ทรงกล่าวถึงทาสและขั้นตอนการเลิกทาสในประเทศไทยสรุปได้ว่า ทาส (Slaves) คือมนุษย์ที่มีสภาพเหมือนสัตว์ในสังคมมนุษย์ด้วยกันเอง เปรียบเสมือนทรัพย์สินสมบัติของนายทาส ไม่มีกรรมสิทธิ์ในเนื้อตัวของตัวเอง เป็นบุคคลผู้ต้องทำงานให้แก่ผู้อื่นในลักษณะต่างๆ ตามที่นายทาสต้องการ ในสมัยสุโขทัยไม่มีทาส ระบบทาสเข้ามาในสมัยอยุธยาโดยไทยเราเอามาจากขอม ภายใต้การรับเอาระบบการปกครองระบอบกษัตริย์หรือเทวราชาเข้ามา ในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ปรากฏหลักฐานว่ามีพระบรมราชโองการพระราชบัญญัติ เรื่อง ทาสควรจะใช้ในทาสกรรม มี 7 ประการ ได้แก่ ทาสได้มาด้วยทรัพย์, ลูกทาสเกิดในเรือนเบี้ย, ทาสได้มาแต่ช่างฝ่ายบิดามารดา, ทาสมีผู้ให้, ทาสอันได้ช่วยกังวลธุระทุกข์แห่งคนต้องโทษทัณฑ์, ทาสอันได้เลี้ยงไว้ในกาลเมื่อข้าวแพง และทาสอันได้มาเมื่อนางชยไปรบชนะ

อำนาจของนายทาสดังที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะทาส คือ ประการแรก นายมีสิทธิลงโทษทัณฑ์ตามที่ต้องการยกเว้นแต่ทำให้ล้มตายเท่านั้น ประการที่สอง นายทาสสั่งให้ทาสไปรับโทษคดีใดๆ แทน ตน บุตร ภริยาญาติพี่น้องของตนได้ ประการที่สาม นายสั่งให้ไปราชการแทนตนแม้ราชการจะถึงขั้นล้มตายก็ได้ ประการที่สี่ ทาสที่มีหน้าที่ดูแลสิ่งของนายหากทำของเสียหายแตกหัก ทาสต้องใช้ราคาแก่นายจนเต็ม ประการที่ห้า นายขับทาสหนีได้ชาก็ได้ เมื่อตนไม่สามารถเลี้ยงได้ ประการที่หก ทาสลูกหนี้หลบหนี นายเงินจ้างคนตามหาเท่าใดสามารถคิดเอาแก่ทาสลูกหนี้จนเต็ม และประการที่เจ็ด ทาสกล่าวว่านายเงินเป็นโจร ฉ้อราษฎ์บังหลวง เป็นกบฏ หรือประทุษร้ายใดๆ ก็ดี ถ้าพิจารณาว่าไม่เป็นจริงให้เอาโทษแล้วให้ชายได้

ส่วนโอกาสหลุดพ้นจากความเป็นทาสที่พอมืออยู่บ้างคือ ประการแรก ถ้านายเงินให้ทาสบวชเป็นภิกษุ สามเณร หรือนางชี ประการที่สอง นายเงินให้ทาสไปสงคราม ทาสถูกจับเป็นเชลย ต่อมารอดกลับมาได้ให้หลุดพ้นจากเป็นทาส ประการที่สาม ถ้าทาสฟ้องว่านายเป็นกบฏและสอบสวนได้ความเป็นจริง ประการที่สี่ นายเงิน ฟ่อนายเงินพี่น้อง ลูกหลานนายเงินเอาทาสเป็นภรรยาให้ทาสเป็นไท และลูกที่เกิดมาก็ให้เป็นไทด้วย ประการที่ห้า ทาสตายด้วยการทำกิจใดๆ แก่นายเงิน และประการสุดท้ายคือการไถ่ ได้แก่การนำเงินมาไถ่ตัวเองหรือมีผู้ชวยมาไถ่ หรือบุคคลอื่นมาไถ่ให้เป็นอิสระได้ จากช่องทางหลุดพ้นจากความเป็นทาสที่พอมืออยู่บ้างดังกล่าวนี้ เมื่อพิจารณาแล้วยังเป็นตามความต้องการของนายอยู่มาก และเรื่องการไถ่ถอนค่าตัวก็ดูจะยากเช่นกัน เพราะเมื่อทาสไม่มีทางหาเงินหรือทรัพย์สินมาไถ่ด้วยยอมหลุดพ้นเป็นอิสระได้ยาก และสำหรับลูกทาสในเรือนเบี้ยนอกจากจะตกเป็นทาสโดยไม่มีความคิดใดแล้ว ยังยากที่จะหลุดพ้นจากการเป็นทาส เพราะไม่มีโอกาสหาเงิน ไม่เคยเป็นไท อีกทั้งมีค่าตัวตั้งแต่เกิดจึงเป็นการยากที่จะได้หาเงินมาไถ่ถอนตัวเองให้เป็นไทได้

จากความรู้เรื่องทาสดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า แม้ประเพณีทาสจะไม่ใช่ของดั้งเดิมของไทยแต่เมื่อไทยรับเข้ามาจากขอมก็ฝังลึกอยู่ในระบบสังคมไทยดังจะเห็นว่ามิถุนายนายรับเรื่องทาสอย่างชัดเจน ดังในกฎหมายพระธรรมนูญศาสตร์ อีกทั้งยังมีกฎหมายรับรองให้การมีทาสเป็นเรื่องถูกต้อง เช่น กฎหมายลักษณะทาส แสดงว่าเรื่องทาสเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทั้งประเทศในขณะนั้น โอกาสที่จะเอาคนลงเป็นทาสก็มีหลายทาง อำนาจนายเงินก็เด็ดขาดรุนแรง โอกาสหลุดเป็นไทเป็นไปได้ยาก บุคคลผู้เป็นใหญ่ล้วนใช้ทาสเป็นเครื่องมือหากิน และเหล่าขุนนางพวกนี้ก็มีส่วนช่วยเหลือแผ่นดิน ก็จำเป็นต้องมีทาสไว้ใช้สอยการงานในบ้านในเรือน หรืองานราชการอีกด้วย และจำนวนทาสมีมากจนทำให้ระบบทาสในประเทศไทยมีลักษณะเป็นปึกแผ่นเข้มแข็งมาก การที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงล้มเลิกระบบทาสให้หมดไปจากแผ่นดินนั้นจึงนับได้ว่าเป็นการยากมากเพราะหากจะต้องเปลี่ยนแปลงระบบสังคมที่สืบต่อกันมาช้านาน อีกทั้งยังเกี่ยวเนื่องกับผู้ที่ได้รับผลประโยชน์และเสียผลประโยชน์จำนวนมาก จึงจำเป็นต้องใช้เวลาและขั้นตอนและพระราชวิริยอุตสาหะอย่างสูง

งานวิจัยของวิชัย เสวะมาตย์ (2509) สรุปผลการวิจัยเรื่องแผนและขั้นตอนการดำเนินการเลิกทาสไว้ว่าการเลิกทาสมีหลายขั้นตอน ตั้งแต่แผนการขั้นแรกที่ทำให้ประชาชนสำรวจจำนวนทาสในครอบครองของตน แผนขั้นที่สองคือการแต่งตั้งที่ปรึกษาเพื่อประชุมหารือ และการออกพระราชบัญญัติให้พิทักษ์เกษียณอายุทาสใหม่ ให้คนมีโอกาสดีหลุดพ้นเมื่ออายุถึงกำหนด และในขั้นตอนนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังได้ทรงจัดการให้ประชาชนมีการศึกษาเพื่อมีวิชาในการประกอบอาชีพเลี้ยงตน อีกทั้งยกเลิกบ่อนเบี้ยการพนันซึ่งเป็นต้นเหตุให้คนขายตัวหรือบุตรหลานไปเป็นทาสเพื่อใช้หนี้หรือนำเงินมาเล่นการพนัน ต่อมาเป็นแผนการขั้นที่สามที่ดำเนินการเรื่องลดค่าตัวทาสในมณฑลต่างๆ และแผนขั้นที่สี่คือการประกาศเลิกทาสทั่วทั้งประเทศ

เห็นได้ว่าการเลิกทาสเป็นขั้นตอนที่ยาวนานและมีกระบวนการที่เป็นขั้นเป็นตอนอันเกี่ยวเนื่องกับกระบวนการสื่อสารสู่ประชาชนเริ่มตั้งแต่การตีพิมพ์พระราชกิจจานุเบกษาเป็นเครื่องมือสื่อสารกับประชาชน เพื่อใช้ในการออกประกาศเกี่ยวกับการเลิกทาสต่างๆ และประกาศเพื่อแก้ไขปัญหาในการเลิกทาสอีกหลายประการ สิ่งนี้ทำให้ผู้วิจัยคัดเลือกเอกสารที่จะนำมาเป็นข้อมูลในการศึกษาคือประกาศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเลิกทาสที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เพราะเป็นเอกสารราชการเพียงชนิดเดียวที่ใช้สื่อสารระหว่างราชการสู่ประชาชน คือหนังสือราชกิจจานุเบกษาสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัวนี้พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการพิมพ์หนังสือราชกิจจานุเบกษาขึ้นใหม่อีกครั้ง เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2417 และโปรดเกล้าฯ ให้พระยาศรีสุนทรโวหาร พระสารสาสน์พลชั้นตรี และหลวงสารประเสริฐ เป็นผู้เรียบเรียงเหตุในราชกิจต่างๆ ถวายกรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ ซึ่งทรงเป็นทั้งผู้กำกับโรงพิมพ์หลวงและบรรณาธิการหนังสือเพื่อให้จัดพิมพ์ออกเผยแพร่ต่อไป โดยพระองค์ทรงปรับปรุงให้เนื้อหาและประเภทข่าวราชการให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น ใกล้เคียงกับมาตรฐานหนังสือข่าวราชการของประเทศตะวันตก เช่น London Gazettes (คำชี้แจงในหนังสือราชกิจจานุเบกษาในรัชกาลที่ 5 เล่ม 1: 2540: 5) นี้แสดงให้เห็นว่าหนังสือราชกิจจานุเบกษา เป็นสื่อกลางที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนำเสนอสาระเรื่องการเลิกทาสมาสู่ประชาชน

2. ความเด่น(Discourse Prominence) และกลไกแสดงความเด่นในข้อความ(Devices of Prominence)

แคลโลว์ (Callow 1974: 49-50) กล่าวว่า “ความเด่น” (Prominence) หมายถึง สิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือการกระทำหรือสิ่งของที่ได้รับการกล่าวเน้นหรือให้เห็นความสำคัญมากกว่าสิ่งอื่นในเรื่องเดียวกัน

หรือข้อความเดียวกัน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญหรือปรากฏเด่นชัด บ่อยกว่าข้อความอื่นอันเป็นที่สังเกตเห็นได้ โดยมีสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความเด่นในข้อความคือ ขอบเขตและกลไก (Devices) ที่ใช้ในการแสดงความเด่น ขอบเขตของความเด่นปรากฏเฉพาะได้ทั้งในรูป คำ วลี ประโยค หรือย่อหน้า ข้อความหนึ่งๆ อาจใช้คำเดียว ทำให้ผู้อ่านทราบว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในประโยคนั้นเป็นใจความสำคัญของเรื่องทั้งหมด หรืออาจจะใช้ประโยคหลายประโยคเพื่อให้ทราบว่าหัวข้อเรื่องที่กำลังพูดถึงนั้นมีความสำคัญกว่าหัวข้ออื่นๆ ในข้อความก็เป็นได้

ส่วนกลไก (Devices) ที่ใช้ในการแสดงความเด่นเป็นกระบวนการทางภาษาที่ช่วยให้ผู้รับสารสามารถรับรู้ได้ว่าอะไรคือสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการนำเสนอในข้อความ กลไกแสดงความเด่นที่พบในภาษาต่างๆ มีทั้งการใช้ลักษณะทางเสียง เช่น การใช้ทำนองเสียง การใช้ความดังของเสียง ลักษณะทางไวยากรณ์ เช่น การใช้คำซ้ำ การเรียงลำดับคำในประโยค การใช้ประโยคแยกส่วนเพื่อเน้นความสำคัญของประธานหรือกรรม การใช้คำถาม การใช้โครงสร้างซ้อน ลักษณะทางความหมาย เช่น การเรียงลำดับเหตุผล เป็นต้น

ไกรมส์ (Grimes, 1975: 327-328) กล่าวว่า ความเด่นของข้อความปรากฏในวิธีการแสดงใจความสำคัญของเรื่อง ซึ่งเป็นกลวิธีที่ผู้พูดจัดองค์ประกอบของถ้อยคำให้มีความหมายซึ่งชัดเจนไปว่าจะกล่าวเกี่ยวกับเรื่องสำคัญอะไรบ้างโดยเลือกหน่วยภาษาทางความหมายและไวยากรณ์เพื่อระบุเฉพาะเจาะจงถึงสิ่งที่กำลังกล่าวถึงในข้อความ เขาเรียกสิ่งนี้ว่า “Staging” การแสดงความเฉพาะเจาะจงดังกล่าวนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความเด่นของเนื้อความส่วนที่เป็นแก่นของเรื่อง (Thematic Prominence) เรียกหน่วยแสดงความเด่นนี้ว่า “ใจความสำคัญ” (Theme) และใช้คำศัพท์เรียกหน่วยทางไวยากรณ์ที่ทำหน้าที่แสดงใจความสำคัญในรูปผิวว่า “ใจความหลัก” (Topic) ในรูปผิวนี้มีหน่วยภาษาที่ปรากฏให้เห็นในข้อความ เช่น วลี, อนุพยางค์, ประโยค, ย่อหน้า หรือหน่วยที่ใหญ่กว่า ย่อหน้าขึ้นไป

ไพค์ และ ไพค์ (Pike & Pike, 1977: 3-4) เสนอแนวความคิดว่า ภาษาทุกภาษามีการแสดงความเด่นของเนื้อหาในข้อความ แบ่งเป็นลำดับชั้นของภาษา 3 ลำดับคือ ความเด่นที่ปรากฏในลำดับชั้นทางเสียง (Phonological Prominence) มีคำศัพท์เรียกว่า “จุดย้ำเน้น” (Emphasis) ความเด่นที่ปรากฏในลำดับชั้นทางไวยากรณ์ (Grammatical Prominence) เรียกว่า “จุดเน้น” (Focus) และความเด่นที่ปรากฏในลำดับชั้นทางความหมาย (Reference Prominence) เรียกว่า “การอ้างถึง” เรียกว่า (Theme)

โจนส์ (Jones, 1977: 6-12) เห็นด้วยกับแนวคิดของไพค์และไพค์ เขาศึกษาความเด่นของข้อความในเรื่องจุดเน้น และใจความสำคัญ เพื่อแสดงให้เห็นว่า “ใจความสำคัญ” เป็นส่วนที่บอกว่าข้อความนั้นกำลังพูดถึงเรื่องอะไร และมีหน้าที่ควบคุมเนื้อหาของข้อความทั้งหมดว่าจะมีลักษณะอย่างไร ใจความสำคัญมีทั้งในระดับน้อยที่สุดจนถึงระดับที่มีความสำคัญมากที่สุด โดยมีลักษณะทางภาษาเป็นเครื่องบ่งชี้ลักษณะทางภาษาเหล่านี้ได้แก่ การเรียงลำดับคำ (Word order), การใช้คำถาม, การใช้ประโยคกรรม, การเน้นหัวข้อ (Topicalization), การใช้คำสรรพนาม, การใช้คำเชื่อม, การใช้คำศัพท์สัมพันธ์, การซ้ำคำ, การซ้ำวลี, การซ้ำประโยค เป็นต้น

พิกเคอร์ริง (Pickering, 1980: 44) กล่าวว่า ความเด่นที่ปรากฏในข้อความสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดข้อหนึ่งทางกระบวนการความคิดหรือพฤติกรรมของมนุษย์ นั่นคือ มนุษย์สามารถรับรู้ในสิ่งที่เห็นได้ชัดเจน หรือสิ่งที่มีความสำคัญได้มากกว่าสิ่งที่ยากต่อการทำความเข้าใจและหากมนุษย์สามารถแยกสาระหลักหรือสาระสำคัญ (Theme) ออกจากภูมิหลัง (Background) ได้แล้วย่อมจะทำให้เข้าใจเรื่องราวในข้อความนั้นได้อย่างถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการเสนอข้อความนั้น ๆ และเขากล่าวว่าต้องศึกษาเรื่องกระบวนการทางจิตหรือความคิด เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายกับการถ่ายทอดความคิด การลำดับความคิด และกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ร่วมด้วย

ยูลและบราวน์ (Yule; & Brown. 1983: 71-73) กล่าวถึงการแสดงใจความสำคัญของข้อความ (Topic of Discourse) เป็นเรื่องของความเข้าใจความต่อเนื่องในทางความหมาย และเป็นเรื่องของการถ่ายทอดความคิดของผู้พูดให้ปรากฏให้เห็น เขากล่าวว่า ใจความสำคัญของข้อความในข้อความต้องใช้การพิจารณาตีความจากเนื้อความที่ปรากฏในข้อความทั้งหมด จึงจะสามารถทราบได้ว่าเจตนาหรือใจความสำคัญของเรื่องที่กำลังกล่าวถึงกันอยู่คือเรื่องอะไร

ลองเอเคอร์ (Longacre, 1983:14-17) กล่าวว่า ความเด่นในข้อความคือสิ่งที่ข้อความเหล่านั้นต้องการแสดงออกมา เขากล่าวว่า ไม่ใช่ทุกหน่วยของข้อความจะมีความเท่าเทียมกัน แต่จะมีสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาให้มีความเด่นมากกว่าส่วนอื่น ไม่เช่นนั้นการแสดงออกในสิ่งที่ต้องการนำเสนอจะไม่มีทางเกิดขึ้น สำหรับกลไกการแสดงจุดเด่นในข้อความอธิบาย ลองเอเคอร์กล่าวว่า กลไกที่จะบ่งชี้จุดสำคัญของเรื่องไม่เห็นเด่นชัดแบบในเรื่องเล่า เพราะข้อความแบบอธิบายมีความชัดเจน (Vividness) น้อยกว่าข้อความแบบเล่าเรื่อง แต่กลไกข้างต้นก็อาจพบได้หากข้อความอธิบายมีการนำเสนอสอดแทรกด้วยข้อความเล่าเรื่อง ซึ่งกลไกที่พบบ่อยในข้อความอธิบายมักเป็นการซ้ำแบบต่าง ๆ เช่น การซ้ำคำ ซ้ำประโยค หรือซ้ำความหมาย

แวนไดค์ (Van Dijk, 1997:130-155) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเด่นในข้อความไว้ว่า คุณสมบัติข้อหนึ่งของภาษา คือ หน่วยภาษาใดที่ใช้ได้กว้างหรือครอบคลุมหน่วยภาษาอื่น จะถือว่ามีความเด่นดีกว่า เพราะมีความโดดเด่นและทำให้เป็นที่เข้าใจได้ชัดกว่าหน่วยภาษาอื่น แวนไดค์เสนอหลักการของการแสดงใจความสำคัญของข้อความว่า ใจความสำคัญของข้อความทั้งหมดมาจากความหมายของประโยคแต่ละประโยคและความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างประโยคดังกล่าว เพราะประโยคเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของข้อความ เขาเรียกมันว่า “Macrostructure” ดังนั้น การแสดงจุดเด่นของข้อความในความคิดของแวนไดค์จึงไม่ได้ถูกกำหนดให้อยู่กับหน่วยภาษาที่ปรากฏในรูปผิว ภาษารูปที่ปรากฏในรูปผิวอาจถูกตัดทิ้ง ถูกรวมเข้ากับรูปภาษาที่มีความหมายเดียวกัน หรือถูกเขียนขึ้นมาใหม่จากการสรุปความคิดรวบยอดของผู้ส่งสารและผู้รับสารก็ได้

จากแนวคิดของนักภาษาศาสตร์ที่กล่าวมานี้ สรุปความหมายของ “ความเด่นในข้อความ” (Discourse prominence) ได้ว่า ความเด่นในข้อความ คือส่วนสำคัญในสารที่ทำให้ผู้รับสารทราบว่า ผู้ส่งสารต้องการบอกกล่าวสิ่งใดสำคัญมากที่สุด หรือมากกว่าสิ่งอื่น ๆ ในเรื่องหรือในข้อความนั้น ๆ เพราะว่าไม่ใช่ทุกหน่วยความหมายที่ปรากฏในข้อความเดียวกันมีความสำคัญเท่าเทียมกันหมด แต่จะมีส่วนหนึ่งที่สำคัญและโดดเด่นกว่าส่วนอื่น นั่นคือส่วนที่ผู้ส่งสารต้องการเสนอแก่ผู้รับสาร ความเด่นที่ปรากฏในข้อความสามารถแบ่งเป็นได้เป็น 3 ระดับ คือ ความเด่นที่ปรากฏในทางเสียง ทางไวยากรณ์ และทางความหมาย หน่วยของการแสดงจุดเด่นในข้อความอาจปรากฏได้หลายรูป ไม่ว่าจะเป็น คำ วลี ประโยค หรือย่อหน้า ผู้ส่งสารอาจใช้คำเดียวทำให้ผู้อ่านทราบว่าเรื่องที่อยู่ในประโยคนี้เป็นใจความสำคัญของเรื่องทั้งหมด หรืออาจจะใช้ประโยคหลายประโยคเพื่อทำให้ทราบว่าหัวข้อเรื่องที่กำลังพูดถึงนั้นมีความสำคัญกว่าหัวข้ออื่น ๆ ในข้อความก็เป็นได้ ส่วนกลไก (Devices) ที่ใช้ในการแสดงจุดเด่นนั้นมีหลายวิธี ยกตัวอย่าง ความเด่นที่ปรากฏในลำดับชั้นทางเสียง เช่น การใช้ทำนองเสียง การใช้ความดังของเสียง ความเด่นที่ปรากฏในลำดับชั้นทางไวยากรณ์ เช่น การเรียงลำดับคำในประโยค การใช้โครงสร้างซ้อน ความเด่นที่ปรากฏในลำดับชั้นทางความหมาย เช่น การใช้คำสรรพนาม, การใช้คำเชื่อม, การใช้คำศัพท์สัมพันธ์, การซ้ำคำ, การใช้กลไกทางภาษาเชิงวาทศิลป์ เป็นต้น

สำหรับความเด่นและกลไกแสดงจุดเด่นในข้อความภาษาไทย สีสิตลา กนกศิลป์ (Seetala Kanoksin. 1989) ได้ศึกษาจนจะอธิบายในภาษาไทย พบว่าผู้เขียนบอกให้ผู้อ่านทราบว่กำลังกล่าวถึงเรื่องอะไรอยู่ด้วยกลไกการบอกใจความสำคัญ (Theme markers) 4 ประเภท คือ การบอกลำดับ (Ordinal numbers) การเน้นหัวข้อ (Topicalization) การใช้วลีแสดงความสัมพันธ์ (Relational Phrases) และคำบ่งชี้ (Demonstratives) และการซ้ำ (Repetition)

จากการทบทวนเอกสารสรุปได้ว่าในวจนะประเภทอธิบาย มีการศึกษากลไกแสดงจุดเด่นกลไกด้วยการบอกใจความสำคัญ แสดงให้เห็นด้วยลักษณะทางไวยากรณ์ ได้แก่ การบอกลำดับ (Ordinal numbers) การเน้นหัวข้อ (Topicalization) การใช้วลีแสดงความสัมพันธ์ (Relational phrases) การซ้ำ (Repetition) และมีการศึกษาลักษณะภาษาที่แสดงการเน้นหัวข้อหรือหัวข้อย่อยแบ่งออกเป็นลักษณะภาษาแสดงหัวข้อและหัวข้อย่อย เช่น การใช้นามวลี การใช้ประโยคบอกเล่าหรือประโยคคำถาม การใช้วลีแสดงวันเวลา การอ้างถึงสาเหตุหรือที่มาของเรื่อง การใช้คำลงท้าย การใช้คำเรียกขาน การใช้รูปภาษาแสดงการเรียงลำดับ เป็นต้น

กลไกทางภาษาที่ใช้แสดงจุดเด่นในประกาศเลืกทาส มี 3 ลักษณะ ได้แก่ กลไกการแสดงจุดเด่นด้วยการซ้ำความ (Repetition) กลไกการแสดงจุดเด่นด้วยการแสดงใจความสำคัญ (Theme) และกลไกการแสดงจุดเด่นด้วยการเรียงลำดับหัวข้อ (Topic Order)

ขั้นตอนการวิเคราะห์

1. กลไกการแสดงจุดเด่นด้วยการซ้ำความ (Repetition ใช้แนวคิดการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำศัพท์ (Cohesion through Lexical Items' Vocabulary) อาจจะเป็นการกล่าวซ้ำคำศัพท์บางคำ (Exact Repetition) หรืออาจจะใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน (Synonym หรือ Near Synonym) หรืออาจใช้คำศัพท์ที่มีความหมายที่อยู่ในแวดวงความหมายเดียวกัน ของ ฮัลลiday และ ฮาซาน (Halliday; & Hasan. 1976: 4-11)

2. กลไกการแสดงจุดเด่นด้วยการแสดงใจความสำคัญ (Theme) ใช้วิธีการหาใจความสำคัญจากกระบวนการสรุปใจความสำคัญ (Macrostructure) ของแวนไดค์ (Van Dijk. 1997) ซึ่งใจความสำคัญ หมายถึงเนื้อหาสาระส่วนที่สำคัญที่สุดของเรื่องและผู้ส่งสารต้องการบอกให้ผู้รับสารทราบ และเป็นเนื้อหาสาระหลักส่วนที่ทำหน้าที่ควบคุมโครงสร้างรวมของเรื่องทั้งหมดหรือเป็นจุดรวมความคิดสำคัญจากทุกหัวข้อภายในเรื่อง ซึ่งหน่วยภาษาที่แสดงใจความสำคัญอาจปรากฏเป็นหน่วยภาษาในรูปผิวหรือไม่ปรากฏในรูปผิวก็ได้

3. กลไกการแสดงจุดเด่นด้วยการเรียงลำดับหัวข้อ (Topic Order) โดยประยุกต์การวิเคราะห์จุดเด่นของข้อความเรื่องจุดเน้นและใจความสำคัญ โดยมีกลไกการเรียงลำดับคำ (Word Order) เป็นการแสดงจุดเน้นของ โจนส์ (Jones. 1977) และการบอกให้ทราบว่ข้อความนั้นกำลังพูดถึงอะไรด้วยกลไกการแสดงหัวข้อของข้อความ (Discourse Topic) ของ บราวน์และยูล (Brown; & Yule. 1983) และกลไกการแสดงจุดเด่นที่สีตลา กนกศิลป์ (Seetala Kanoksin. 1989) ศึกษาไว้ว่ การบอกลำดับ (Ordinal Numbers) เป็นการบอกลำดับความคิดและเชื่อมความคิดของข้อความเข้าด้วยกัน เพื่อแสดงให้เห็นว่ในการแสดงจุดเด่นของข้อความต้องมีการแสดงจุดเน้นของเนื้อหาที่มีความต่อเนื่องในทางความหมายซึ่งมีการเชื่อมโยงกันเข้าเป็นลำดับ ดังนั้น การเรียงลำดับหัวข้อจึงเป็นกลไกทางภาษาในการแสดงจุดเด่นในข้อความประการหนึ่ง

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์หาความเด่นและกลไกแสดงความเด่นในประกาศเลิกทาสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ความเด่นหรือความหมายที่โดดเด่นด้วยกลไกทางภาษาที่พบมีทั้งหมด 5 ประการ และกลไกทางภาษาที่ใช้แสดงความเด่นเหล่านี้ มี 3 กลไก ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมโบราณซึ่งแสดงถึง “การกตขีซึ่งแสดงถึงความไม่เจริญ” กลไกที่ใช้แสดงความเด่นของความหมายนี้ คือ การกล่าวซ้ำข้อความนี้หลาย ๆ ครั้ง โดยเฉพาะคำว่า “การกตขี” และ “ความเจริญ” ปรากฏซ้ำในประกาศเลิกทาสถึง 6 ประกาศ ได้แก่ 1, 2, 3, 7, 8 และ 19 การซ้ำข้อความเหล่านี้มีจำนวนทั้งสิ้น 46 ครั้ง

2. “การยกเลิกสิ่งที่เป็นต้นเหตุทำให้คนกลายเป็นทาสหรือขายตัวกลับไปเป็นทาส” การประกาศยกเลิกสิ่งเหล่านี้ปรากฏซ้ำในประกาศเลิกทาส ถึง 6 ประกาศ ได้แก่ ประกาศที่ 3, 5, 7, 8, 9 และ 19 การซ้ำข้อความเหล่านี้มีจำนวนทั้งสิ้น 13 ครั้ง

3. “การเลิกทาสต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปจึงจะประสบความสำเร็จ” ข้อความนี้ปรากฏซ้ำในประกาศเลิกทาสถึง 6 ประกาศ ได้แก่ประกาศที่ 1, 2, 3, 8, 9 และ 19 การซ้ำข้อความเหล่านี้มีจำนวนทั้งสิ้น 12 ครั้ง

4. “หลักการดำเนินงานในการเลิกทาส” ข้อความนี้ปรากฏซ้ำใน 3 ประกาศ ได้แก่ประกาศที่ 1, 3 และ 7 กลไกที่ใช้แสดงความเด่น คือ การแสดงใจความสำคัญ โดยแสดงใจความในการดำเนินการเลิกทาสในประกาศที่ 1 คือ การประชุมปรึกษาหารือกับที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ประกาศที่ 3 การพิจารณาประเภทของทาสที่ควรจะถูกปลดก่อนหลัง และประกาศที่ 7 การพิจารณาถึงอุปสรรคของการเลิกทาสและหนทางแก้ไข

5. “แผนการเลิกทาส” ข้อความนี้ปรากฏใน 3 ประกาศเลิกทาส 9 ประกาศ ได้แก่ประกาศที่ 1, 6, 7, 12, 13, 15, 17, 18 และ 19 กลไกที่ใช้แสดงความเด่น คือ การเรียงลำดับหัวเรื่อง โดยเรียงลำดับประกาศที่เป็นแผนการจัดการให้ประชาชนทราบและปฏิบัติตามเป็นลำดับ คือ ประกาศเลิกทาสที่ 1 เป็นการกำหนดเงื่อนไข และเงื่อนไขและวิธีการปฏิบัติในการเลิกทาส ประกาศเลิกทาสที่ 6 เป็นการวางข้อกำหนดเพื่อการเตรียมการให้ประชาชนรับทราบโดยให้มีการสำรวจตรวจสอบจำนวนทาส ประกาศเลิกทาสที่ 7 ประกาศใช้พระราชบัญญัติพิกัตกระเชียรอายุลูกทาสลูกไทย ประกาศเลิกทาสที่ 12, 13, 15, 17 เป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับทาสในมณฑลตะวันตกเฉียงเหนือ ประกาศเลิกทาสที่ 18 เป็นพระราชบัญญัติทาสในมณฑลบูรพา และลำดับสุดท้ายประกาศเลิกทาสที่ 19 เป็นพระราชบัญญัติเลิกทาสทั้งประเทศ

อธิบายผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 การวิเคราะห์ความหมายที่โดดเด่นในประกาศเลิกทาส ผลการวิเคราะห์ความหมายที่โดดเด่นในประกาศเลิกทาสพบว่ามี 5 ประการ ดังนี้

ประกาศที่	เนื้อหาสาระเด่นของประกาศเลิกทาส 5 ประการ				
	1.	2.	3.	4.	5.
	การเปลี่ยนแปลง ขนบธรรมเนียมโบราณ ซึ่งแสดงถึง “การกตัญญู ซึ่งแสดงถึงความไม่ เจริญ”	“การยกเลิกสิ่งที่เป็น ต้นเหตุทำให้คนกลายเป็น ทาสหรือขายตัว กลับไปเป็นทาส”	“การเลิกทาสต้องทำ อย่างค่อยเป็นค่อยไป จึงจะประสบความสำเร็จ สำเร็จ	“หลักการดำเนิน งานในการเลิกทาส”	“แผนการเลิกทาส”
ประกาศที่ 1	✓	×	✓	✓	✓
ประกาศที่ 2	✓	×	✓	✓	✓
ประกาศที่ 3	✓	✓	✓	✓	×
ประกาศที่ 4	×	×	×	×	×
ประกาศที่ 5	×	✓	×	×	×
ประกาศที่ 6	×	×	×	×	✓
ประกาศที่ 7	✓	✓	×	✓	✓
ประกาศที่ 8	✓	✓	✓	×	×
ประกาศที่ 9	×	✓	×	×	×
ประกาศที่ 10	×	×	×	×	×
ประกาศที่ 11	×	×	×	×	×
ประกาศที่ 12	×	×	×	×	✓
ประกาศที่ 13	×	×	×	×	✓
ประกาศที่ 14	×	×	×	×	×
ประกาศที่ 15	×	×	×	×	✓
ประกาศที่ 16	×	×	×	×	×
ประกาศที่ 17	×	×	×	×	✓
ประกาศที่ 18	×	×	×	×	✓
ประกาศที่ 19	✓	✓	✓	×	✓

ตารางที่ 2 แสดงการปรากฏข้อความซ้ำที่แสดงเนื้อหาสาระเด่นของประกาศเลิกทาส 5 ประการ

จากตารางแสดงให้เห็นว่าในประกาศเลิกทาสแต่ละประกาศมีการปรากฏการซ้ำความเพื่อแสดงความหมายเด่นหรือไม่มีซึ่งใช้เครื่องหมาย ✓ แสดงความหมายว่าพบการซ้ำความประการนั้นในประกาศนั้น และ ใช้เครื่องหมาย × หมายถึงไม่พบการซ้ำความหมายเรื่องนั้นในประกาศนั้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลวิเคราะห์กลไกทางภาษาที่ใช้แสดงความเด่นของเนื้อหาสาระในประกาศเล็กทาส มี 3 กลไกสำคัญ ดังนี้

ประกาศที่	กลไกแสดงความเด่น 3 กลไก		
	การซ้ำความ	การแสดงใจความสำคัญ	การเรียงลำดับหัวเรื่อง
ประกาศที่ 1	✓	✓	✓
ประกาศที่ 2	✓	×	×
ประกาศที่ 3	✓	✓	×
ประกาศที่ 4	×	×	×
ประกาศที่ 5	✓	✓	×
ประกาศที่ 6	×	✓	✓
ประกาศที่ 7	✓	✓	✓
ประกาศที่ 8	✓	✓	×
ประกาศที่ 9	✓	✓	×
ประกาศที่ 10	×	×	×
ประกาศที่ 11	×	×	×
ประกาศที่ 12	×	×	✓
ประกาศที่ 13	×	×	✓
ประกาศที่ 14	×	×	×
ประกาศที่ 15	×	×	✓
ประกาศที่ 16	×	×	×
ประกาศที่ 17	×	×	✓
ประกาศที่ 18	×	×	✓
ประกาศที่ 19	✓	×	✓

ตารางที่ 3 กลไกการแสดงความเด่นที่ปรากฏในประกาศเล็กทาสทั้ง 19 ประกาศ

ในตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าประกาศเล็กทาสทั้ง 19 ประกาศ ปรากฏการใช้กลไกแสดงความเด่นอะไรบ้าง โดยที่เครื่องหมาย ✓ หมายถึง พบในประกาศนั้น และ เครื่องหมาย X หมายถึงไม่พบในประกาศนั้นซึ่งจากการแสดงความหมายเด่นเรื่องการเลิกทาสทั้ง 5 ประการ พบว่าได้ใช้กลไกทางภาษาที่แตกต่างกัน 3 ประการ คือ การซ้ำความ การแสดงใจความสำคัญ และการเรียงลำดับหัวเรื่อง ซึ่งกลไกการซ้ำความเป็นกลไกระดับ Microstructure ส่วนกลไกการแสดงใจความสำคัญ และกลไกการเรียงลำดับหัวเรื่องเป็นกลไกระดับ Macrostructure

จากตารางแสดงผลการวิเคราะห์ที่ทั้งสองตารางข้างต้น สรุปได้ว่า ความเด่นของเนื้อหาสาระในประกาศเลืกทาสที่องค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์จะนำเสนอสู่ประชาชนและสู่บุคคลผู้เกี่ยวข้องในการเลืกกระบพทาสในประเทศไทยมีความหมายโดดเด่นอยู่ 5 ประการ คือ 1) การเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมโบราณซึ่งแสดงถึง “การกตขีซึ่งแสดงถึงความไม่เจริญ”, 2) “การยกเลืกสิ่งที่เป็นต้นเหตุทำให้คนกลายเป็นทาสหรือขายตัวกลับไปเป็นทาส”, 3) “การเลืกทาสต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปจึงจะประสบความสำเร็จ”, 4) “หลักการดำเนินงานในการเลืกทาส” และ 5) “แผนการเลืกทาส” ส่วนกลไกทางภาษาที่แสดงความเด่นของเนื้อหาประกาศเลืกทาสทั้ง 5 ประการ มี 3 กลไก ได้แก่ 1) กลไกการซ้ำความ, 2) กลไกการแสดงใจความสำคัญ และ 3) กลไกการเรียงลำดับหัวเรื่อง

ผู้วิจัยได้อธิบายและยกตัวอย่างข้อความในประกาศเพื่ออธิบายผลการศึกษาพอสังเขป ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมโบราณซึ่งแสดงถึง “การกตขีซึ่งแสดงถึงความไม่เจริญ” กลไกที่ใช้แสดงความเด่นของความหมายนี้ คือ การกล่าวซ้ำข้อความนี้หลาย ๆ ครั้ง โดยเฉพาะคำว่า “การกตขี” และ “ความเจริญ” ปรากฏซ้ำในประกาศเลืกทาสถึง 6 ประกาศ ได้แก่ 1, 2, 3, 7, 8 และ 19 การซ้ำข้อความเหล่านี้มีจำนวนทั้งสิ้น 46 ครั้ง

ตัวอย่างข้อความ เช่น ข้อความที่แสดงความหมายว่าจะต้องยกเลืกธรรมเนียมการกตขีซึ่งกันและกันเพื่อให้ประเทศมีความเจริญขึ้น คือ

(1) “ทรงพระราชอุสาหเสดจพระราชดำเนนทางทเลฝาคลนผนลมไปประพาศเมืองตางประเทศ เพราะจะไดทรงทอดพระเนตรบ้านเมืองแลการธรรมเนียมตาง ๆ ลิงใดดี จะไดเปนแบบอยางแกบ้านเมืองสยามตอไป ก็เพราะทรงหวังตั้งพระราชหฤไทย ประสงค์จะทรงจัดการทำนบำรุงพระนคร จึงไดเสดจพระราชดำเนนไปทอดพระเนตรบ้านเมือง ซึ่งไดมีความเจริญแลว นั้น ก็ได้ทรงเหนการดีหลายอยางที่จะเปนคุณเปนประโยชน์แกแผ่นดินเปนตานั้นว่า กตขีแกกัน ถ้าเมืองใดประเทศใด ยังถือตามที่เป็นการกตขีแกกันนั้นอยูแลว ก็เหนวว่าประเทศนั้นเมืองนั้นยังไมมีความเจริญเปนแน่”

ข้อความดังกล่าวนี้แสดงความหมายว่า การธรรมเนียมของตางประเทศนั้นมีความเจริญเปนแบบอยางที่ดีแกประเทศไทยได้ ธรรมเนียมการกตขีในประเทศสยามเป็นสิ่งที่ไมเจริญ ประเทศใดเมืองใดที่ไมมีการกตขีแกกันแลวจึงจะเป็นบ้านเมืองที่เจริญ ใช้การซ้ำความ กตขีแกกัน เพื่อชี้ให้เห็นว่า การมีการกตขีขมเขงกันเสดงว่าประเทศนั้นไมพัฒนา ไมมีความเจริญ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ให้การกตขีกันในบ้านเมืองหมดลนไป

(2) “มีพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงธรรมเนียมเกาในการหมอบคลานเข้าเฝ้าซึ่งเสดงถึงการกตขีให้ผู้นอยตองลาบากภายในการเข้าเฝ้าผูที่มีบันดาคัดมากกว่า ดั่งนั้น สารจึงเสดงความเด่นอื่กรังในเรื่องการยกเลืกเปลี่ยนแปลงธรรมเนียมเกา ว่า ..ประเทศที่ใช้การกตขีให้ผู้นอยหมอบคลานกราบไหว้ตอเจ้านายแลผูมีบันดาคัดดีที่เหมือนกับธรรมเนียมในประเทศสยามนั้น บัดนี้ประเทศเหล่านั้นก็ได้เลืกเปลี่ยนธรรมเนียมนั้นหมดทุกประเทศดวยกันแลว ... การที่เข้าได้พร้อมกันเลืกเปลี่ยนธรรมเนียมที่หมอบคลานกราบไหว้นั้นก็เพราะเพื่อจะให้เหนความดีที่จะไมมีการกตขีแกกันในบ้านเมืองนั้นอื่ตอไป ... ประเทศใด เมืองใดที่ได้ยธรรมเนียมที่เป็นการกตขีซึ่งกันแลกัน ประเทศนั้นเมืองนั้น ก็เหนว่ามีแต่ความเจริญมาทุก ๆ เมืองโดยมาก...

พบการซ้ำความที่แสดงความหมายว่า ธรรมเนียมบ้านเมืองที่ไมมีความยุติธรรม เช่น การกตขีกันและกันเป็นธรรมเนียมที่มีมานานแต่จำเป็นจะตองยกเลืกให้หมดลนไป เพราะบ้านเมืองจะได้มีการพัฒนา เสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเนนย้าให้ประชาชนตระหนกว่าเมื่อประเทศใดไมมีการกตขีแกกันประเทศนั้นก็เป้นประเทศที่เจริญขึ้น ไว้หลายข้อความ เช่น

(2) “...การที่เปลี่ยนธรรมเนียมหมอบคลานให้ยืนให้เดินจะเป็นการเจริญแกบ้านเมืองดวยเหตุไร ก็ให้พึงรู้ว่าการที่เปลี่ยนธรรมเนียมใหม่เลืกหมอบคลานให้ยืนให้เดินนั้นเพราะจะให้เหนเปนแนวว่าจะไม่มีการกตขีแกกัน ในการที่ไม่เปนยุติธรรมอื่ตอไป เมืองใดประเทศใดผู้ที่เป็นใหญ่มิได้ทำการกตขีแกผู้นอย เมืองนั้นประเทศนั้นก็คงมีความเจริญเปนแน่ ...”

(3) ...ข้าพเจ้ามีความปรารถนาว่า การสิ่งใดซึ่งเป็นการเจริญมีคุณแก่ราษฎรควรจะเป็นไปได้ที่ละเล็กละน้อยตามการตามเวลา การสิ่งใด ซึ่งเป็นธรรมเนียมบ้านเมืองมาแต่โบราณ แต่ไม่สู้เป็นยุติธรรม ก็หยากจะเลิกถอนเสีย ...”

ในประกาศเลิกทาสประกาศที่ 19 อันเป็นประกาศเลิกทาสอันสุดท้ายได้ชี้ความถึงประเพณีทาสว่ามีมาแต่เดิม แม้จะไม่รุนแรงก็แต่ก็ล่วงความเจริญในบ้านเมืองทำให้บ้านเมืองไม่เจริญเท่าประเทศอื่น ดังนั้น ต้องยกเลิกประเพณีทาสนี้เสีย ปรากฏในข้อความ คือ

(19) “... ประเพณีทาสที่มีอยู่ในพระราชอาณาจักรสยาม ถึงเป็นวิธิตาสทำสารกรรมธรรมชยด้วยใจสมัคร มิใช่ทาสเชลยที่เป็นการกดขี่อย่างร้ายแรงก็จริง แต่ก็เครื่องกีดขวางความเจริญประโยชน์และศุขสำราญของมหาชนอยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งจำเป็นจะต้องเลิกถอนอย่าให้มีประเพณีทาสภายในพระราชอาณาจักรนี้ กรุงสยามจึงจะมีความเจริญสมบูรณ์เท่าทันประเทศอื่น ... การเลิกทาสสมควรจะต้องผ่อนผันเลิกถอนไปเป็นลำดับตามควรแก่การจึงจะเป็นประโยชน์ดีด้วยประการทั้งปวง ...”

ความหมายที่โดดเด่นประการแรกนี้แสดงให้เห็นว่า เริ่มแรกนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริเรื่องการมีทาสเป็นสิ่งที่ล่วงความเจริญของบ้านเมือง และเป็นธรรมเนียมที่ล้าสมัยไม่พัฒนา อีกทั้งประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการถูกกดขี่ใช้สอย ดังนั้น พระองค์ทรงมีพระราชประสงค์จัดการให้ทาสหมดไป โดยความหมายนี้มีกลไกทางภาษาที่ใช้แสดงความเด่นด้วยกลไกการซ้ำความ คือมีการซ้ำความเพื่อแสดงความหมายว่าธรรมเนียมเดิมที่มีประเพณีทาสในประเทศไทยเป็นเรื่องไม่ดี ไม่มีประโยชน์ แสดงถึงความไม่ยุติธรรมและทำให้ประเทศไม่พัฒนาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงยกเลิกให้สิ้นไป

2. “การยกเลิกสิ่งที่เป็นต้นเหตุทำให้คนกลายเป็นทาสหรือขายตัวกลับไปเป็นทาส” การประกาศยกเลิกสิ่งเหล่านี้ปรากฏซ้ำในประกาศเลิกทาส ถึง 6 ประกาศ ได้แก่ ประกาศที่ 3, 5, 7, 8, 9 และ 19 การซ้ำข้อความเหล่านี้มีจำนวนทั้งสิ้น 13 ครั้ง

การแสดงความเด่นเรื่อง การเลิกถอนสิ่งต่างๆ ที่ทำให้ประชาชนเป็นทาส ใช้กลไกการซ้ำความเรื่อง การเลิกถอน เป็นการย้ำความคิดสำคัญในการเลิกทาสที่ว่า การกดขี่กันและกันเป็นการล่วงความเจริญของบ้านเมือง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงมีพระราชประสงค์ที่จะยกเลิกการกดขี่ที่มีอยู่ในประเทศไทยให้หมดสิ้นไป และการเลิกทาสครั้งนี้มีนโยบายที่จะต้องยกเลิกสิ่งเก่าๆ อันแสดงถึงความไม่เจริญรุ่งเรืองออกไป เช่น การเลิกถอนธรรมเนียมที่แสดงถึงการกดขี่ในบ้านเมือง การเลิกถอนคำตัวลูกทาสให้มีโอกาสหลุดพ้นการเป็นทาส การเลิกถอนการพนันบ่อนเบี้ย พบการแสดงความเด่นด้วยกลไกการซ้ำคำว่า เลิกถอน เพื่อแสดงความหมายว่าสิ่งที่ทำให้ปัญหาเรื่องทาสยังคงอยู่มีหลายอย่าง จำเป็นต้องเลิกถอนไม่ให้มีสิ่งนั้นอีกต่อไป

พบการซ้ำคำว่า เลิกถอน จำนวน 17 ครั้ง ได้แก่ เลิกถอนธรรมเนียมเดิมที่ไม่ยุติธรรม, เลิกถอนคำตัวลูกทาสให้มีเวลาหลุดพ้นเป็นไท, เลิกถอนธรรมเนียมการขายตัวเป็นทาส, เลิกถอนสิ่งสำคัญที่ทำให้ประเพณีทาสคงอยู่ ได้แก่ การเล่นเบี้ยการพนัน ข้อราชการอันเกี่ยวข้องกับการเสียเงินให้แก่ทางราชการ และเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาในคนไทยได้มีโอกาสเรียนหนังสือ, เลิกถอนธรรมเนียมเดิมที่ไม่เจริญไม่มีคุณประโยชน์ไม่ยุติธรรม, เลิกถอนเงินค่าตัวลูกทาสให้มีเวลาหลุดพ้นเป็นไท, เลิกถอนกฎหมายลักษณะทาสเก่าซึ่งทำให้คนขายตัวเป็นทาสได้, เลิกถอนบ่อนเบี้ยการพนัน, เลิกถอนกฎหมายลักษณะทาสเก่าซึ่งทำให้คนขายตัวเป็นทาสได้, เลิกถอนอย่าให้มีประเพณีทาสในประเทศอีกต่อไป

จากการซ้ำความเรื่องเลิกถอนสิ่งต่างๆ ที่ทำให้คนเป็นทาสหรือกลับขายตัวลงเป็นทาส ที่ปรากฏในประกาศเลิกทาส แสดงให้เห็นว่า การเลิกถอนสิ่งต่างๆ ที่ทำให้ประเพณีทาสหมดไปเป็นสิ่งสำคัญ พบข้อความที่แสดงให้เห็นว่าจะต้องละทิ้งสิ่งอันไม่เป็นความเจริญ ธรรมเนียมเก่าที่รกร้างไร้ประโยชน์ต้องเปลี่ยนแปลงเสีย โดยเลิกถอนสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ดีออกไป เพื่อจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นรากเหง้าเดิมที่เห็นว่า การกดขี่กันและกันเป็นเรื่องปกติให้ไปสู่ความคิดที่ว่า การกดขี่กันเป็นเครื่องล่วงความเจริญ และพระองค์จะทรงปลดเปลื้องการกดขี่ในประเทศนี้ให้หมดไป เพื่อให้ประชาชนของพระองค์ได้สุขสบายและพัฒนาประเทศให้เจริญเท่าเทียมชาติอื่น

3. “การเลืกทาสต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปจึงจะประสบความสำเร็จ” ข้อความนี้ปรากฏซ้ำในประกาศเลืกทาสถึง 6 ประกาศ ได้แก่ประกาศที่ 1, 2, 3, 8, 9 และ 19 การซ้ำข้อความเหล่านี้มีจำนวนทั้งสิ้น 12 ครั้ง ความหมายเด่นที่ปรากฏในประกาศเลืกทาสลำดับที่สาม ได้แก่ การเลืกทาสต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปจึงจะประสบความสำเร็จ จะเร่งรีบโดยเร็วไม่ได้ ทราบได้จากกลไกการซ้ำความว่า การเลืกทาสจะเลืกอย่างรวดเร็วไม่ได้ และต้องค่อยใช้วิธีการลดการกดขี่ในประเทศให้น้อยลงไปเรื่อยๆ ตามเวลาตามกาล แสดงถึงหลักการดำเนินการเลืกทาสว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงค่อยๆ เปลี่ยนแปลงธรรมเนียมเดิม และเปลี่ยนแปลงระบบทาสที่เคยมีมา โดยไม่กระทำการหักโหมรุนแรง แต่ก็ไม่ทรงปล่อยให้มีการกดขี่ไปตามเดิม จะเห็นได้ว่าพระองค์ทอดระยะให้มีการค่อยเป็นค่อยไปมิใช่จะให้สำเร็จลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้คนที่เกี่ยวข้องมีเวลาปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ตามสมควร พบการซ้ำความเรื่องการลดการกดขี่ให้น้อยลง โดยใช้วิธีการผ่อนลง หรือทำให้เบาบางลง การลดหย่อนสิ่งต่างๆ ที่ทรงทำ เช่น ทรงลดหย่อนพระราชพิธีศรัทธา ทรงลดหย่อนค่าตัวทาสให้พอมีเวลาหลุดเป็นไท ลดหย่อนกฎหมายบางประการที่เห็นว่าไม่เหมาะสมกับสภาพบ้านเมืองปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงต้องการปลดเปลื้องการกดขี่ที่มีอยู่ในบ้านเมืองนั้นให้ลดน้อยถอยลงไปทุกครั้งทุกราวโดยกระทำไปทีละเล็กละน้อย ค่อยๆ แก้ไขเปลี่ยนแปลงไป มีการซ้ำความว่า ลดหย่อนผ่อนพระราชพิธีศรัทธาหลายอย่าง , ลดน้อยถอยลง, ลดหย่อนผ่อนเปลี่ยน ผลัดเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลง เพื่อแสดงความหมายว่า การเลืกทาสเป็นการเปลี่ยนแปลงสิ่งเดิมที่ไม่ดี ที่ไม่ยุติธรรมไปให้หมดสิ้นประเทศ แต่สิ่งเหล่านี้จะต้องค่อย ๆ ลดลง ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไป เพื่อความเจริญจะได้เกิดขึ้น ดังข้อความ

(2) “... ก็ในประเทศสยามนี้ ธรรมเนียมบ้านเมืองที่เป็นการกดขี่แก่กัน อันไม่ต้องด้วยยุติธรรมนั้น ก็ยังมีอยู่ก็หลายอย่าง หลายประการจะต้องคิดลดหย่อนผ่อนเปลี่ยนเสียบ้าง ... แต่การที่จะจัดผลัดเปลี่ยนธรรมเนียมจะให้แล้วไปในครั้งเดียวคราวเดียวกันไม่ได้ จะต้องค่อยคิดเปลี่ยนแปลงไป ตามเวลาที่ควรแก่กาล ที่จะเปลี่ยนแปลงได้ บ้านเมืองจึงจะได้มีความเจริญสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป ...”

ในประกาศเลืกทาสประกาศที่ 3 มีการแสดงความเด่นว่าการยกเลิกการกดขี่แก่กันและกันในประเทศไทยต้องกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปทีละเล็กละน้อยตามกาลเวลาจึงจะประสบความสำเร็จ จะเร่งรีบโดยเร็วไม่ได้ เพราะจะเกิดปัญหาตามมา โดยซ้ำความว่า ทีละเล็กละน้อยตามกาลเวลา, จะจุใจมโหมห้กเอาทีเดียวนั้นไม่ได้ จะต้องค่อยตัดรอนไปได้ทีละเล็กละน้อยยกให้เบาบางเข้าทุกที, จะเบาไปทีละน้อย ๆ เรียบร้อยไปตามเวลาตามการ, เปนช่องพอจะทำได้ก็ต้องจัดไป ภาให้เปนทางของการใหญ่ ๆ เหล่านั้น เมื่อจะเบาไปได้เมื่อไร ก็จะเป็นไปตามการ เพื่อแสดงความหมายว่า การเลืกทาสจะเร่งรีบโดยเร็วไม่ได้ จะต้องค่อยตัดรอนการทาสให้ลดน้อยถอยลงไปทุกครั้งทุกราว ตามเวลา ตามกาลที่เหมาะสม ค่อยๆ ลดการกดขี่ในบ้านเมืองไปทีละเล็กละน้อย เมื่อนั้นการทาสหรือการกดขี่ในบ้านเมืองก็จะได้หมดไป

สรุปการแสดงความเด่นในหัวข้อที่ 3 เรื่อง คือ การยกเลิกการกดขี่แก่กันและกันในประเทศไทยซึ่งหมายถึงการมีทาส ต้องกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปทีละเล็กละน้อยตามกาลเวลาจึงจะประสบความสำเร็จ จะเร่งรีบโดยเร็วไม่ได้เพราะจะเกิดปัญหาตามมา เป็นการแสดงความเด่นโดยการใช้กลไกการซ้ำความ โดยมีการซ้ำคำศัพท์และวลีที่มีเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับการลดการกดขี่ในบ้านเมือง โดยต้องกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ให้เวลาได้มีการเปลี่ยนแปลงไปทีละเล็กละน้อย หากจุใจมโหมห้กเข้าจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนได้ ซึ่งความโดดเด่นในหัวข้อนี้แสดงให้เห็นด้วยกลไกทางภาษา ได้แก่ การซ้ำความ

4. “หลักการดำเนินงานในการเลืกทาส” ข้อความนี้ปรากฏซ้ำใน 3 ประกาศ ได้แก่ประกาศที่ 1, 3 และ 7 กลไกที่ใช้แสดงความเด่น คือ การแสดงใจความสำคัญ โดยแสดงใจความในการดำเนินการเลืกทาสในประกาศที่ 1 คือ การประชุมปรึกษาหารือกับที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ประกาศที่ 3 การพิจารณาประเภทของทาสที่ควรจะเลิกก่อนก่อนหลัง และประกาศที่ 7 การพิจารณาถึงอุปสรรคของการเลืกทาสและหนทางแก้ไข

สรุปความเด่นในหัวข้อที่ 4 คือ หลักการดำเนินการตามแผนการเลืกทาส โดยแสดงความเด่นไว้ในประกาศเลืกทาสที่ 1 ว่าด้วยตั้งแกนซึลแลพระราชบัญญัติ และ ประกาศเลืกทาสที่ 3 ว่าด้วยเรื่องทาสแลกระเชียรอายุ ซึ่งใจความสำคัญทำให้ทราบว่าการเลืกทาสมีปัญหายุ่งยากซับซ้อน บ้านเมืองยังไม่เจริญ การบริหารการเลืกทาสช่วยให้เห็นความสขุขุมคัมภีรภาพของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยทรงคำนึงถึงหลักนโยบายที่

สำคัญคือ ผลักผลประโยชน์ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม ซึ่งให้เห็นว่าการมีทาสเกิดขวางความเจริญของประเทศ การเลิกทาสเกิดผลกระทบต่อดั้วทาสและเจ้าเงิน นอกจากนี้ยังคำนึงถึงการยึดถือทางสายกลาง คือผ่อนปรนตามควร ไม่รวบรัดหักโหม แต่จะค่อยเป็นค่อยไป โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานว่า การกระทำทุกอย่างต้องใช้เวลา โดยจัดสรรเวลาให้เหมาะกับสิ่งที่จะทำ วิธีการดำเนินการพระองค์ทรงไม่ใช้อำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด และไม่ทรงกระทำโดยอ้างอำนาจโดยทรงชี้แจง ชักชวน ปรีกษาหาหรือ รับฟังอย่างกว้างขวาง ทำให้กลายเป็นการดำเนินการโดยคนหมู่มากภายใต้การนำของพระองค์

ประเด็นสำคัญที่พบคือการคาดถึงอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น ในประกาศที่ 7 พระราชบัญญัติพิทักษ์กระษียรอายุ ลูกทาสลูกไทย เพราะเมื่อทราบถึงลักษณะและประเภทของปัญหาและได้จัดการแก้ไข หาวิธีทางแก้ไขได้ ปัญหาสภาพบ้านเมืองความเป็นอยู่ของประชากร ได้แก่ ลูกทาสที่จะได้รับการปลดปล่อยต้องเสียค่าราชการยังสูง ๆ ต่ำ ๆ ปัญหาการครองชีพ ปัญหาการไม่มีการศึกษา ปัญหาการมีโรงพนันบ่อนเบี้ย ซึ่งสิ่งเหล่านี้พระองค์ได้ทรงคาดการณ์ไว้แล้วว่าจะต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เหมาะสมกับการที่จะไม่มีทาสในประเทศอีกต่อไป คือให้ประชาชนได้มีการศึกษา ยกเลิกการมีบ่อนเบี้ยและห้ามไม่ให้เด็กริเล่นการพนัน อีกทั้งปรับเปลี่ยนเรื่องเงินที่ประชาชนที่เป็นไทต้องเสียเงินค่าราชการให้กันหลวงให้ลดลงพอที่จะมีเงินเสียให้ได้ไม่ต้องกลับขายตัวเป็นทาสอีกต่อไป

5. “แผนการเลิกทาส” ข้อความนี้ปรากฏในประกาศเลิกทาส 9 ประกาศ ได้แก่ประกาศที่ 1, 6, 7, 12, 13, 15, 17, 18 และ 19 กลไกที่ใช้แสดงความเด่น คือ การเรียงลำดับหัวเรื่อง โดยเรียงลำดับประกาศที่เป็นแผนการจัดการให้ประชาชนทราบและปฏิบัติตามเป็นลำดับ คือ ประกาศเลิกทาส ที่ 1 เป็นการกำหนดเงื่อนไข และเงื่อนไขเวลาและวิธีการปฏิบัติในการเลิกทาส ประกาศเลิกทาสที่ 6 เป็นการวางข้อกำหนดเพื่อการเตรียมการให้ประชาชนรับทราบโดยให้มีการสำรวจตรวจสอบจำนวนทาส ประกาศเลิกทาสที่ 7 ประกาศใช้พระราชบัญญัติพิทักษ์กระษียรอายุลูกทาสลูกไทย ประกาศเลิกทาสที่ 12, 13, 15, 17 เป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับทาสในมณฑล ตะวันตกเฉียงเหนือ ประกาศเลิกทาสที่ 18 เป็นพระราชบัญญัติทาสในมณฑลบูรพา และลำดับสุดท้ายประกาศเลิกทาสที่ 19 เป็นพระราชบัญญัติเลิกทาสทั้งประเทศ

สรุปความเด่นในเนื้อหาประกาศเลิกทาสประการที่ 5 คือ แผนการเลิกทาส ซึ่งทราบได้จากกลไกการแสดง ใจความสำคัญของประกาศเลิกทาสและกลไกการเรียงลำดับหัวเรื่องของประกาศเลิกทาส ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ออกประกาศเกี่ยวกับการเลิกทาสมาสู่ประชาชนโดยได้เรียงลำดับของเนื้อหาที่แสดงขั้นตอนการเลิกทาส คือ เริ่มแสดงแนวคิดเรื่องการกตัญญูซึ่งเป็นสิ่งถ่วงความเจริญของบ้านเมือง และพระองค์มีพระราชประสงค์จะยกเลิกการกตัญญูซึ่งก็คือการมีทาสในประเทศไทยให้หมดสิ้นไป เมื่อสื่อความหมายออกมาในประการเลิกทาสที่ 1 แล้ว ต่อมาลำดับที่สองได้แก่ การสำรวจจำนวนทาสในประเทศว่ามีจำนวนมากน้อยเท่าใด เพื่อจะได้มีข้อมูลจำนวนประชากรที่เป็นทาสและเป็นไท และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้ประชาชนได้รู้ว่าประชาชนกลุ่มแรกที่จะเกี่ยวข้อกับการเปลี่ยนพิภพเกษียณอายุทาส ได้แก่ เด็กที่เกิดในปีมะโรงที่พระองค์ทรงขึ้นครองราชย์ได้รู้ตัว จึงได้ออกประกาศลำดับที่ 2 ในชื่อ ประกาศลูกทาส

ต่อมา ได้แก่ การเรียงลำดับประกาศเลิกทาสที่ประกาศออกมาทำให้ประชาชนทราบว่า ในแผนของการเลิกทาสพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงวางแผนการเลิกทาสไว้อย่างไรบ้างคือ ลำดับที่ 3 ประกาศเลิกทาสที่ 7 พระราชบัญญัติพิทักษ์กระษียรอายุลูกทาสลูกไทย ซึ่งระบุนการคิดพิภพเกษียณอายุลูกทาสที่เกิดในปีมะโรงสัมฤทธิ์ศก อันเป็นปีที่ทรงครองราชย์ เป็นลูกทาสที่จะมีค่าตัวตามพิภพใหม่และหลุดพ้นค่าตัวเมื่ออายุครบ 21 ปีทุกคน ต่อมาก็เป็นลำดับประกาศเลิกทาสตามมณฑลต่างๆ ได้แก่ ลำดับที่ 4 ประกาศเลิกทาสที่ 12 พระราชบัญญัติลักษณะทาสมณฑลวันตกเฉียงเหนือ ทั้งนี้มีประกาศต่อเนื่องในประกาศเลิกทาสที่ 13 ประกาศเลื่อนกำหนดทำสารกรมธรรม์ทาสวันตกเฉียงเหนือ, ประกาศเลิกทาสที่ 15 ประกาศเลื่อนกำหนดสารกรมธรรม์ทาสมณฑลพายัพครั้งที่ ๒, ประกาศเลิกทาสที่ 17 ประกาศเลื่อนวันทำสารกรมธรรม์ทาสมณฑลพายัพครั้งที่ ๓ ที่ระบุนการเลื่อนตัวทำสารกรมธรรม์ทาสของมณฑลพายัพออกไปเนื่องจากมีเหตุขัดข้องต่างๆ ต่อมา ลำดับที่ 5 เป็น ประกาศ

เลืกทาสที่ 18 ประกาศลดค่าตัวทาสในมณฑลบูรพา ซึ่งกล่าวถึงขั้นตอนการเลืกทาสในมณฑลบูรพา และสุดท้ายเมื่อการเลืกทาสดำเนินไปตามแผนและถึงเวลาที่เหมาะสมแล้วพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงประกาศเลืกทาสฉบับสุดท้าย ได้แก่ ประกาศ ลำดับที่ 6 คือ ประกาศเลืกทาสที่ 19 พรบ.ทาสรัตนโกสินทร์ศก 124 เป็นประกาศที่ทำให้ทาสในประเทศไทยหมดไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ความเด่นของข้อความแสดงให้เห็นได้ด้วยกลไกทางภาษาหลายประการ โดยมีหน่วยทางไวยากรณ์ที่ทำหน้าที่แสดงถึงสาระเหล่านั้น ความเด่นของข้อความเกิดจากความจงใจสื่อสารของผู้ส่งสารที่ได้เลือกใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายถึงสิ่งที่ตนต้องการบอกแก่ผู้รับสาร โดยอาจจะใช้หน่วยทางไวยากรณ์ที่แสดงในรูปผิวให้เห็นเป็นหน่วยในภาษาอย่างชัดเจน เช่น การซ้ำคำ การซ้ำวลี การซ้ำประโยค เพื่อระบุเน้นย้ำสิ่งที่ต้องการนำเสนอหลาย ๆ หรือใช้การตั้งชื่อเรื่องเพื่อบ่งบอกว่าเรื่องที่จะกล่าวถึงเกี่ยวกับเรื่องใดเป็นสิ่งสำคัญ หรือกลไกการแสดงความเด่นอาจเป็นหน่วยที่ไม่ปรากฏในรูปผิวแต่มีใจความสำคัญที่ได้จากการสรุปรวบยอดความคิดของข้อความ ดังนั้น การวิเคราะห์ทากลไกทางภาษาเพื่อแสดงความเด่นในข้อความขนาดยาวจึงเป็นหน้าที่ของผู้อ่านที่จะต้องอ่านเนื้อความของข้อความและทากลไกเหล่านั้น และกลไกทางภาษาเหล่านี้แสดงให้เห็นประสิทธิภาพของผู้ส่งสาร โดยผู้ส่งสารที่ประสบความสำเร็จในการสื่อสารมักมีกลไกการแสดงความเด่นที่ทำให้ผู้รับสารแปลความหมายได้ถูกต้อง และสื่อความคิดของตนได้อย่างเข้าใจง่าย

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับความคิดของแคลโลว์ (Callow. 1974: 49-50) ที่ว่า ความเด่นคือสิ่งที่ปรากฏเด่นชัดออกมามากกว่าสิ่งอื่นซึ่งสังเกตได้โดยจะมีกลไกที่แสดงความเด่นของสิ่งนั้น ดังในผลการวิเคราะห์ที่พบว่า มีเนื้อหาที่เน้นๆ เป็นสาระสำคัญอยู่ในการเลืกทาส 5 ประการ ซึ่งมีกลไกทางภาษาที่แสดงออกได้แก่ รูปคำ วลี โดยมีการใช้ลักษณะ การซ้ำคำ การซ้ำวลี และการซ้ำความหมาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้สอดคล้องกับแนวคิดของฮัลลidayและฮาซัน (Halliday; & Hasan. 1967: 4-11) ที่พูดถึงเรื่องการเชื่อมโยงความโดยการซ้ำคำศัพท์ แสดงให้เห็นว่า การทำให้เนื้อความโดดเด่นออกมามากกว่าเนื้อความอื่นโดยการใช้วิธีการซ้ำคำศัพท์เดิมหรือคำศัพท์แวดวงความหมายเดียวกันเป็นกลไกอย่างหนึ่งที่ทำให้เนื้อความของข้อความนั้นเน้นย้ำเรื่องเดียวกันไปตลอดทั้งเรื่อง และทำให้เนื้อความส่วนนั้นโดดเด่นเข้าใจได้ชัดเจนกว่าส่วนอื่น สำหรับแนวคิดการวิเคราะห์ที่ใจความสำคัญของแวนไดค์ (Van Dijk. 1997: 130-155) ทำให้ทราบว่า แม้จะปรากฏหรือไม่ปรากฏรูปประโยคแสดงใจความสำคัญในข้อความ แต่เมื่อได้วิเคราะห์ตามหลักการวิเคราะห์ที่ใจความสำคัญแล้วพบว่าเนื้อความที่แสดงความเด่นของข้อความทั้งหมดได้แก่ใจความสำคัญของเรื่อง ซึ่งในผลการวิจัยพบว่า การแสดงความเด่นของข้อความเรื่องแผนการในการเลืกทาสเป็นสิ่งที่ เป็นเนื้อหาเด่นอีกประการหนึ่ง

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ยังสอดคล้องกับผลการศึกษากลไกแสดงความเด่นในข้อความอธิบายในภาษาไทยของสีตลา กนกศิลป์ (Seetala Knoksin. 1989 : 1) ที่ว่าในข้อความประเภทอธิบายจะใช้กลไกการบอกใจความสำคัญ 3 ประการได้แก่ การบอกลำดับ การเน้นหัวข้อ และการซ้ำ ซึ่งในผลการวิเคราะห์เรื่องความเด่นในประกาศเลืกทาสพบการแสดงจุดเด่นด้วยการใช้กลไกสองอย่างมาประกอบกันได้แก่กลไกการลำดับหัวข้อหรือได้แก่กลไกการลำดับหัวข้อ คือ ในการดำเนินการเลืกทาสมีขั้นตอนหลายประการ เนื้อความในประกาศเลืกทาสก็ได้สื่อออกมาเป็นลำดับตั้งแต่การเริ่มต้น ขั้นตอนการและขั้นท้าย

ข้อเสนอแนะ สำหรับผู้สนใจในเรื่องการวิเคราะห์ความเด่นและกลไกการแสดงความเด่นอาจศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการใช้กลไกการแสดงความเด่นของผู้ส่งสารที่แตกต่างกัน เช่น การแสดงความเด่นของพระนักเทศน์กับการแสดงความเด่นของนักพูด เพื่อชี้ให้เห็นว่าแม้จะเป็นเนื้อหาด้านเดียวกันแต่ผู้พูดคนละประเภทกันจะมีวิธีการแสดงความเด่นด้วยกลไกทางภาษาที่แตกต่างกัน

บรรณานุกรม

- ชจิตา ศรีฟุ่ม. (2557). **ความเด่นในประกาศเลิกทาสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**. ปรินญา
 ดุษฎีบัณฑิต ปร.ด. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คณะอนุกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติในโอกาส ๑๐๐ ปี แห่งการสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระ
 จุฬจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2554). **พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในความทรงจำแห่งโลก**. กรุงเทพฯ:
 บริษัททอมรินทร์พริ้นติ้ง.
- จุลจักรพงษ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า. (2505). **เจ้าชีวิต: สยามก่อนยุคประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: ริเวอร์
 บุ๊คส์.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระยา. (2498). **ลักษณะการปกครองประเทศสยามแต่โบราณ**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
 พระนคร: โรงพิมพ์ธนาคารอมลิน.
- วิชัย เสวะมาตย์. (2509). **การเลิกทาสในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**. ปรินญามหา
 บัณฑิต ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 17. กรุงเทพฯ: หอสมุดแห่งชาติ. (ไมโครแฉ็ค. มจ.67-81/2538).
 _____ . เล่ม 18. กรุงเทพฯ: หอสมุดแห่งชาติ. (ไมโครฟิล์ม. มพ.รก.2536/009).
 _____ . เล่ม 19. กรุงเทพฯ: หอสมุดแห่งชาติ. (ไมโครฟิล์ม. มพ.รก.2536/004, มพ.รก.2539/005).
 _____ . เล่ม 21. ม.ป.ท.: โรงพิมพ์อักษรพิมพ์การ.
 _____ . เล่ม 22. ม.ป.ท.: โรงพิมพ์อักษรพิมพ์การ.
- หนังสือราชกิจจานุเบกษา ในรัชกาลที่ 5. เล่ม 1. (2540). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ต้นฉบับ.
- Brown, G.; & G. Yule. (1983). **Discourse Analysis**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Callow, K. (1974). **Discourse Considerations in Translating the Word of God**. Grand Rapids:
 Zondervan.
- Grimes, J. E. (1975). **The Thread of Discourse**. The Hague. Mouton.
- Halliday, M. A. K.; & Hasan, Ruqaiya. (1976). **Cohension in English**. London: Longman.
- Jones, L. K. (1977). **Theme in English Expository Discourse**. Lake Bluff, Ill. Jupiter Press.
- Seetala Kanoksin. (1989). **The Structure of Thai Expository Discourse**. M.A. (Linguistics). Master's
 Thesis. Mahidol University.
- Longacre, R. E. (1983). **The Grammar of Discourse**. New York: Plenum Press.
- Pickering, W. (1980). **A Framework for Discourse Analysis**. Summer institute of Linguistics
 Publication.
- Pike, K. L.; & Pike, E. G. (1977). **Grammatical Analysis**. Summer instiute of Linguistics Publication.
- Van Dijk, T. A. (1997). **Text and Context**. London: Longman.

ภคผนวก

อักขรวิธีเขียนคำในประกคเลืกทลทลที่ปรกฏในหนังสือรชกจจกนุเบกษษรชภคทลที่ 5

กระบวนเสดจ	ยุดติธรรม	ดํารงคํดําริห, ดําริห	นักษัตรี	ประกคประโยชน, ประโยชน
กระเชียรอย	ยู่ในคิตเสตศ	ติบู่ติเคล็กออฟเคอน์ซิล	วันอาทิตย์	ประกสงค
กอมมิตตี	เยน	เดก	วาคนษ	ประกสบกบ
กันไทยอันตรย	เยบ	ไดภบ	วิเสศ	ปรษไศรย
การช้ดช้อง	รฎก	ตันรกกต้นหง้ว	ไวคค็อจันฉลก	ปรวีเคอน์ซิลลอร์
การจูลจล	รัชการ	ดัดลีน	ไวช้เปรลิตน	ปฎภษษการ
การลิวไลยเชเซน	รูคิีกตัว	เดม	สกลโลกย์	บัตยูนัน
กุลาลือนผ้	เรว	ใต้ฝ้ลอลองรูลลืพระบษท	สงไสย	บัตยูนัน
เกบ	ฎ	ทเล	สรูคคณษ	บีมโรจ
เกอน์ซิล	ลัญจกร	ทษ	สกลมรค	บิรกษ
เกอน์ซิลลอร์	ลางครว	ทคตวันออกตวันตก	สปช	เพน เพนตัน เพนลัตย
เกอน์ซิลลอร์ออฟเสดศ	ลางทล	ทปฎภษษ	สปศ	เปรลิตน
ช้กน้	เลมิต	ทลลลลลลลลลลล	สมเดจ	โปลิต
ช้ทูลองรูลลืพระบษท	เล้กฏ	ทกษ	สมเดจพระเจ้	ไปรวเด
ชอกบ	แล	ทกททททท	สมบรูณ	พระบรมรชวงษ
ชอง, ชอง	วันศุกร	ทกน้	สมก	พระบรมสงษษนุสงษ
ช้พระพุทธรเจ้	จัตลน	ทกบักษ	สมคสมณ	พระรชทลเลชษ
ชยตัว	จิตร	ทชโย	ลือนทษ	อนุมัต
เขียน	จ้	โทรมนค	ล้กค	อยู่เยนเพนคช
คนล้นคนทล้	ยุดติธรรม	นักษัตรี	ลัตย	ออฟฟิซ
ครุอจกริย	ยู่ในคิตเสตศ	ฉน้	ลคคิ	อามีคิลินบ
ควมกระตัญจคเวทล	เยน	ชิวิตร	สขบหล	อษไศรย
ควมเจรู	เยบ	เชร์เมน	สขกรมธรรม,	อษไศรย
ควมเจรู, เจรู,	รฎก	เคล็กออฟเคอน์ซิล	สขกรมธรรม	อ้ณนารคอิสร (อิสร)
ควมศก, ควมศช	รัชการ	ญาคิ	ล้	อุสษท
คออเวอนเมนค	รูคิีกตัว	ดํารงคํดําริห, ดําริห	ล้	
คคกอบิ	เรว	ติบู่ติ	ล้	
ค้งฝ้	ฎ	เดก	เสดจ	
เครทคิเครทหรัย	ลัญจกร	ไดภบ	เสมอนก้น	
เคล็กออฟเกอน์ซิล	ลางครว	ตันรกกต้นหง้ว	เสรจ	
พระรชอ้ทษยษไศรย	ลางทล	ดัดลีน	ทษก	
พระสงษ	เลมิต	เดม	ทศกการ	
พระท้	เล้กฏ	ใต้ฝ้ลอลองรูลลืพระบษท	เทน	
เพรทูล	แล	ทเล	อนุเครทหรักษ	
ภพน้	วันศุกร	ทษ	น้	
ภอ (พอ)	จัตลน	ทคตวันออกตวันตก	น้	
ภอช้สอย	จิตร	ทปฎภษษ	น้	
ภอสมศวร	จ้	ทลลลลลลลลลลล	บรอิบรูณ	
ภอเหนภษ (พษ)	จูลจลกรณ	ทกษ	บษญช้	
ภยน้	ฉน้	ทกททททท	ปฎิญญณษ	
ภษษล้งษกฏ	ชิวิตร	ทกน้	ประกษ	
มบษย	เชร์เมน	ทกบักษ	ประกจัน	
มหคคเลก	ช้	ทชโย	ประกศอชย	
มีเช้กน(ช้)	ญาคิ	โทรมนค	ประกษรชษ	